

MGR ANNA ZALESIŃSKA

WDROŻENIE SYSTEMU CYFROWEJ REJESTRACJI PRZEBIEGU ROZPRAW SĄDOWYCH W SĄDACH POWSZECHNYCH

Wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych w celu usprawnienia postępowania przed organami władz publicznych wzbudza coraz większe zainteresowanie na forum Unii Europejskiej oraz państw członkowskich. Ewolucji sukcesywnie ulegają kolejne instytucje na gruncie prawa procesowego i materialnego. Trendy o charakterze ogólnoeuropejskim znalazły odzwierciedlenie również w przepisach polskiej procedury cywilnej, gdzie obok elektronicznego postępowania upominawczego oraz rejestrów w postaci elektronicznej został wprowadzony tzw. protokół elektroniczny ustawą z dnia 29 kwietnia 2010 r. (Dz. U. Nr 108, poz. 684), nowelizującą *Kodeks Postępowania Cywilnego*. Jest on sporządzany za pomocą urządzeń rejestrujących dźwięk albo obraz i dźwięk, umożliwiającymi pełne utrwalenie poszczególnych czynności. Ponadto zapis foniczny lub audiowizualny pozwala na gruntowną ocenę spontanicznych wypowiedzi, które nie ulegają żadnym modyfikacjom i zniekształceniom, co zapewnia lepsze podstawy do oceny zebranego materiału dowodowego i kontroli instancyjnej.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem *Kodeksu Postępowania Cywilnego* zasadą jest utrwalanie przebiegu posiedzenia jawnego za pomocą urządzeń i środków technicznych, umożliwiających rejestrację dźwięku albo obrazu i dźwięku. W efekcie przewodniczący jest zwolniony z obowiązku dyktowania protokolantowi treści protokołu, co przyczyni się do skrócenia czasu trwania posiedzeń sądowych. Jednakże, w każdym przypadku, gdy sporządzenie zapisu fonicznego lub audiowizualnego nie będzie możliwym, protokół zostanie utrwalony wyłącznie w postaci pisemnej. Z uwagi na etapowość wdrażania reformy, która będzie przebiegać stopniowo w ramach poszczególnych apelacji, przez najbliższe kilka lat obie postaci protokołu będą ze sobą jednak współistnieć.

Protokół sporządzony w postaci elektronicznej składa się z dwóch części, tj. zapisu audio albo audio-wideo oraz z części pisemnej, sporządzonej przez protokolanta pod kierunkiem przewodniczącego, w której zawarte są jedynie najistotniejsze informacje o sprawie oraz o czynnościach podejmowanych przez uczestników postępowania w celu wywołania określonych skutków procesowych (art. 158 § 1 KPC). Co do zasady – rejestracji będzie podlegał obraz i dźwięk. Jednakże decyzją przewodniczącego w sytuacjach, gdy okoliczności sprawy, a w szczególności przewidywany przebieg postępowania dowodowego, będą uzasadniać przekonanie, że zapis obrazu nie jest niezbędny, utrwaleniu będzie mógł podlegać wyłącznie dźwięk. W przypadku sporządzania zapisu audio-wideo obejmować będzie jedynie wizerunek stron postępowania, osoby stojącej w miejscu przeznaczonym dla świadka oraz obecnej na sali publiczności. Nie przewiduje się natomiast utrwalania wizerunku składu orzekającego. Na

tak sporządzone nagranie w postaci elektronicznej przez protokolanta, pod kierunkiem przewodniczącego będą nanoszone dane tekstowe zsynchronizowane z zapisem w postaci tzw. adnotacji. Będzie to czynność wyłącznie o charakterze materialno – technicznym, mająca na celu usprawnienie późniejszej pracy z zapisem. W efekcie chcąc wyszukać konkretny fragment danej czynności, nie trzeba będzie zapoznawać się z całym nagraniem, gdyż wystarczającym będzie odszukanie stosowanej adnotacji. Tak sporządzony protokół będzie opatrywany podpisem elektronicznym gwarantującym identyfikację osoby go sporządzającej oraz, co ważniejsze, rozpoznawalność jakiegokolwiek modyfikacji treści zapisu.

W związku z wprowadzeniem nowej postaci protokołu sądowego na przewodniczącego zostały nałożone dodatkowe obowiązki w celu zapewnienia wiernego utrwalenia przebiegu postępowania. Podyktowane jest to faktem, iż przewodniczący ma możliwość skorzystania z tzw. policji sesyjnej, czyli instrumentów zapewniających porządek na sali rozpraw. Ponadto przed przystąpieniem do dokonywania poszczególnych czynności będzie miał on obowiązek pouczyć uczestniczące w nagraniu osoby o sposobie, w jakim zostanie utrwalony ich przebieg, a w przypadku, gdy będzie utrwalony w postaci protokołu sporządzanego za pomocą urządzeń rejestrujących dźwięk albo obraz i dźwięk, dodatkowo o zasadach udostępniania zapisu.

Funkcjonalność i efektywność pracy z zapisem zostanie zapewniona także dzięki transkrypcji. Polega ona na zapisaniu tekstu mówionego w postaci ściśle odpowiadających mu głosek i znaków pisma. Transkrypcja będzie sporządzana w każdym przypadku, gdy zaistnieje taka potrzeba w celu zapewnienia prawidłowego orzekania w sprawie. Taka sytuacja może mieć przykładowo miejsce, gdy koniecznym będzie przekazanie sprawy do dalszego rozpoznania do sądu, w którym nowa postać protokołu nie została jeszcze wdrożona, bądź, gdy zajdzie potrzeba spisania obszernych zeznań kluczowego dla sprawy świadka.

Na mocy art. 9 § 2 KPC jeżeli przebieg postępowania zostanie utrwalony za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk z akt sprawy będzie wydawany jedynie zapis foniczny i to na dostarczonym przez stronę informatycznym nośniku danych. Zapoznania się z zapisem obrazu, w przypadku jego sporządzenia, możliwym będzie jedynie w budynku sądu, jednakże bez możliwości jego kopiowania. Przyjęta koncepcja umożliwi stronom postępowania się protokołem sporządzonym w postaci elektronicznej w celach procesowych, a jednocześnie zapewni ochronę wizerunku osób uczestniczących w postępowaniu.

Obecnie finalizowane są prace legislacyjne związane z aktami wykonawczymi, koniecznymi do wdrożenia nowego systemu protokolowania do polskiego sądownictwa powszechnego. Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt *Rozporządzenia*

w sprawie zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia jawnego. Określa ono: rodzaje urządzeń służących do utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku z rozprawy, sposób sporządzania zapisów oraz identyfikacji osób sporządzających zapis, wreszcie udostępniania oraz przechowywania zapisów. Zakończyły się również procedury przetargowe, których przedmiotem były: dostawy, instalacja i wdrożenie systemu do wizyjnej i wielokanałowej fonicznej rejestracji rozpraw sądowych wraz z możliwością przeprowadzania i rejestracji wideokonferencji na salach rozpraw w sądach okręgowych, składającego się z: urządzeń technicznych, oprogramowania i lokalnego systemu informatycznego (oprogramowanie aplikacyjne oraz lokalna infrastruktura serwerowa), obsługującego proces rejestracji nagrania i zarządzania utworzonymi w wyniku rejestracji protokołami elektronicznymi z rozpraw (*Specyfikacja istotnych warunków zamówienia w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonym w trybie przetargu ograniczonego na dostawę i wdrożenie systemu cyfrowej rejestracji przebiegu rozpraw sądowych w sądach powszechnych*. Znak sprawy: BDG-II-3711-01/11 (BDG-II-3821-01/10).

W efekcie w ciągu najbliższych kilku miesięcy wszystkie sądy apelacyjne i sądy okręgowego w Polsce zostaną wyposażone w sprzęt oraz oprogramowanie niezbędne do sporządzania protokołów w postaci elektronicznej. Liczba jednostek sądowych objętych wdrożeniem wynosi 56, w tym 11 sądów apelacyjnych i 45 sądów okręgowych. W ramach sądów apelacyjnych zostanie przeprowadzone wdrożenie systemu do wielokanałowej fonicznej rejestracji rozpraw sądowych na salach rozpraw, które obejmie łącznie 56 sal rozpraw. Natomiast w przypadku sądów okręgowych zostanie przeprowadzone wdrożenie systemu obejmującego nie tylko wielokanałową foniczną rejestrację rozpraw sądowych, ale również umożliwiającego utrwalenie wizji, wraz z możliwością przeprowadzania i rejestracji wideokonferencji na salach, które docelowo zostanie przeprowadzone w 290 sal rozpraw. Zakończenie I etapu projektu, którego celem jest zapewnienie warunków technicznych, przewiduje się wg zapisów umowy na październik 2011. Jako pierwsze wdrożeniem zostaną objęte sądy apelacji wrocławskiej oraz apelacji gdańskiej.